

Κωστής Παλαμᾶς

Μόνο κείνο τὸ σκοτεινὸ ἀπόγεμα τοῦ Φλεβάρη, πού ὁ Σωτήρης Σκίπης μπροστὰ στοὺς καταχτητὲς ἀπήγγειλε τὸ ἀποχαιρετιστήριό ποίημά του στὸν Κωστή Παλαμᾶ, μόνο κείνο τὸ ἀπόγεμα ἢ Ἑλλάδα ἔνωσε τὴ σημασία τοῦ ἥσυχου ποιητῆ, μετ' ἄσπρου γένι καὶ τὴ φλογερὴ πένα. Σὰν τὸν ὀμηρικὸ ἥρωα εἶχ' ἓνα ἀδύνατο κορμὶ ποῦ κλεινε μέσα του μιὰ μεγάλη, γεμάτη ἀγωνιστικὸ πνεῦμα, καρδιά.

Ὁ Παλαμᾶς, ὁ ποιητῆς, ὁ ἀγωνιστῆς, ὁ πατριώτης δὲ ζοῦσε πιά! Εἶχε φύγει γιὰ πάντα, ἀφίνοντας μιὰ σκλαβωμένη πατρίδα, βέβαιος ὅμως γιὰ τὴν τελικὴ νίκη. Τὶ καλύτερα μαρτυρᾷ αὐτὸ παρὰ τὸ τελευταῖο του ποίημα, πού γράφτηκε λίγο πρὶν πεθάνει, πού μᾶς δείχνει δίχως ἀμφιβολία ὅτι ὁ Παλαμᾶς τοῦ Δωδεκάλογου, ὁ Παλαμᾶς ὁ ἀγωνιστῆς, ζοῦσε, ἀκόμα καὶ στὶς πιὸ δίσεχτες ὥρες τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας. Καὶ κείνες τὶς τελευταῖες του στιγμὲς, ὁ Παλαμᾶς χωρὶς ν' ἀπελπιστεῖ γύριζε τὰ «μάτια τῆς ψυχῆς του» στὴ νέα ἑλληνικὴ γενιὰ πού ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς θὰ βαστοῦσε ψηλά τὴ λαμπάδα τῆς λευτεριᾶς.

Παιδιά μου, ὁ πόλεμος γιὰ σᾶς περνάει θριαμβευτῆς τῶν ἀδίκων ὁ πόλεμος δὲν εἶν' ἀδικητῆς,

εἶν' ὁ θυμὸς τῆς ἀνοιξιῆς καὶ τῆς δημιουργίας.

Ἡ Ἑλλάδα εἶν' ἀβασίλευτη μὲ δάφνες καὶ μὲ κρίνα τῆς νίκης. Παντοδύναμος τὴν ἔπλασε τεχνίτης.

Ἡ Δόξα τὸ καμάρι τῆς ἢ ἀλήθεια εἶναι δικὴ τῆς.

Κι' ἂν εἶναι, καὶ στὸν πόλεμο μέσα, ἡ ζωὴ θυσία,

ὁ Τάφος εἶναι πέρασμα πρὸς τὴν Ἀθανασία.

Πράγματι! Ὁ Τάφος εἶναι πέρασμα πρὸς τὴν Ἀθανασία. Ἴσως νὰ ξερε κι' ὁ ἴδιος τὴ σκληρὴ μοῖρα πού τὸν πρόσμενε. Ἴσως ὄχι. Ἀλλ' ὁ ἴδιος, στὶς 26 τοῦ Φλεβάρη τοῦ ἴδιου χρόνου ἔσβυσε, περνώνας

ἀπ' τὸ Τάφο γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸν ἀγαπητό του Ἄλκη, πῆγε στὸ Πάνθεο τῆς ἀθανασίας. Κεῖ πλάι στὸ Σολωμό, ἓνα ἀκόμα σύμβολο τῆς ἐθνικῆς μας ζωντανίας, κάθεται, ἐποπεύοντας τὴν ἱστορία τῆς Ἑλλάδας. Κι' ἐνῶ εἶναι κεῖ ψηλά, μένει πάντα κοντὰ μας, κι' ἡ ζωντανὴ λαμπάδα του, μέσα στὴ σημερινὴ δμίχλη, ἀνάμεσα στὰ κατσάβραχα τῆς ἐθνικῆς μας περιπέτειας, ἀπ' τὰ ὅποια περνοῦμε, ἢ λαμπάδα του, ζωντανὴ καὶ φλογερή, μᾶς δείχνει τὸ δρόμο.

Πλάι στὸ ποίημα τοῦ Σκίπη, κάτι ἀκόμα μοῦ θυμίζει τὸν Παλαμᾶ. Πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε πού τὸ διάβασα, κι' ὁ συγγραφέας του χάθηκε γιὰ μένα. Δὲν ξέρω ἀπὸ ποιόν, γιὰ ποιόν, καὶ πότε γράφτηκε. Ἐμένα ὅμως μοῦ θυμίζει πάντα Παλαμᾶ, ὅποτε τύχει κι' ἀνοιξῶ τὸ παλιό, κίτρινισμένο, τετραδιό, μέσα στ' ὅποιο τῶρα σημειώσε :

Βορηᾶς ἐφύσησε ἀπ' τῆς νυχτιᾶς τὰ βᾶθη,
ξεφύλλισε τὴν φλογερῆς νυχτιᾶς τὸ ρόδο
καὶ νάτα τὰ ροδόφυλλα πεσμένα κατὰ γῆς.
Τὰ λόγια τὰ σοφὰ δὲ θ' ἀντηχήσουν πιά
μηδὲ θ' ἀνθίσουν πιά, πάνω στὸ πόνο
γῆς, πικρῆς καὶ φθονερῆς.

Ἐφύσησε βορηᾶς καὶ τὸ μυαλό
στὴ σκόνη πού τὸν γέννησε, ξαναγυρίζει,
βορηᾶς ἐφύσησε,
καὶ τὰ προφητικά, τὰ χεῖλη, κλείστηκαν γιὰ
Πάντα!

Ἄν καμιά φορὰ ἢ πίστη μας στὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, κάτω ἀπ' τὰ χτυπήματα τῶν καιρῶν καὶ τῶν γεγονότων ξεπέσει, δὲ θᾶχουμε παρὰ νὰ γυρίσουμε στὴν παραμυθνία μορφῆ τοῦ Παλαμᾶ, στὴν ἐμπιστοσύνη του γιὰ τὴν αὐριο, γιὰ νὰ ἐνθαρρυνθοῦμε, γιὰ νὰ πάροουμε κουράγιο, γιὰ νὰ βγοῦμε σὲ νέους ἀγῶνες μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι ἡ καρδιά μας δὲ θὰ μᾶς προδώσει.

ΣΤ' Γυμν.

Λ. Β. Καραπαναγιώτης

Ὅλα τὰ Νέα

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ, ΑΓΓΛΙΚΑ
ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΚΑΟΥΦΜΑΝ,"

ΤΣΩΡΤΣΙΛ 28